

»Mladi raziskovalci Slovenije 2022«

56. srečanje

MODA NAS NE BI SMELA STATI ZEMLJE

EKOLOGIJA Z VARSTVOM OKOLJA

Raziskovalna naloga

Avtorici: NAJA DOBOVŠEK, EVA KERČMAR

Mentorici: KATJA DOBOVŠEK, DUNJA ŠTIHER

Šola: OŠ KAMNICA

Maribor, 2022

KAZALO

1. UVOD	5
1.1 Namen in cilj naloge	5
1.2 Hipoteze	6
1.3 Predpostavke in omejitve.....	6
2. MODA	7
2.1 Razvoj oblačil	7
2.2 Tekstilna industrija	11
2.3 Moda in mladi danes	12
3. TRAJNOSTNA MODA.....	13
3.1 Kratki vodnik: Kaj lahko storiš ti?	14
3.2 Vpliv na okolje	15
3.3 Trajnostni materiali	16
3.4 Primeri zelenih znamk	16
3.5 Trajnostna moda v Sloveniji	17
4. METODOLOGIJA.....	19
4.1 Intervju	20
4.2 Delavnica: Iz neuporabljenega v uporabno	22
4.3 Akcija izmenjave oblačil.....	24
4.4 Kratki filmčki – vlogi.....	24
5. RAZPRAVA.....	25
6. DRUŽBENA ODGOVORNOST.....	26
7. ZAKLJUČEK	28
8. VIRI IN LITERATURA	29
8.1 Literarni viri	29
8.2 Slikovno gradivo	30
9. PRILOGA.....	31
9.1 Vabilo na delavnico	31

KAZALO SLIK

Slika 1: Zgodovinski pregled oblačil (Vir: Pinterest)	11
Slika 2: Trajnostna moda (Vir: Storymaps)	14
Slika 3: Pripomočki (Vir: Osebni arhiv)	22
Slika 4: 1. korak (Vir: Osebni arhiv).....	22
Slika 5: 2. korak (Vir: Osebni arhiv).....	23
Slika 6: 3. korak (Vir: Osebni arhiv).....	23
Slika 7: 4. korak (Vir: Osebni arhiv).....	23
Slika 8: Končni izdelki (Vir: Osebni arhiv)	23
Slika 9: Končni izdelek 2 (Vir: Osebni arhiv)	23

POVZETEK

Modna industrija je druga najbolj onesnažujoča industrija na svetu. Predvsem mladi smo največji potrošniki mode. Nenehno in hitro menjavanje modnih smernic nas vodi v nepremišljeno nakupovanje cenovno ugodnih in pogosto nekvalitetnih izdelkov.

Trajnostna moda je novejše gibanje v modni industriji zadnjih let. Cilj je zmanjšati tekstilne odpadke in izčrpavanje okolja na tkanine pridobljene iz okolju prijaznih virov, recikliranje materialov ter hkrati povečati etično ravnanje z delavci. Pojem trajnostne mode zajema tako oblačila in obutev kot tudi modne dodatke. Eden izmed glavnih problemov mode je ta, da se oblačila pogosto zavrže prehitro – še preden se jih dokončno ponosi.

Pregledali sva veliko literature, predvsem je na voljo več spletnih virov v tujem jeziku. Na kratko sva skušali povzeti razumevanje mode in razvoj oblačil. Najbolj sva se poskušali osredotočiti na zavedanje, kakšni so negativni vplivi hitre mode na okolje in kaj lahko doprinese k temu vsak izmed nas. V prihodnosti pa vedno bolj strmiva k ozaveščanju mladih o pozitivnih vplivih trajnostne mode.

Ključne besede: trajnostna moda, oblačila, trajnostni materiali, vpliv na okolje.

1. UVOD

Sva najstnici, ki sva radi modno oblečeni, vendar nama je mar tudi za okolje. Ko sva izvedeli, da je tekstilna industrija eden izmed največjih onesnaževalcev okolja, sva se zamislili. Dandanes veliko časa preživimo na elektronskih napravah, kjer zasledimo številne oglase za nakup oblačil. Je cena primerna kvaliteti oblačila, ki ga kupimo? Ali je res potrebno vsako leto kupiti nova oblačila, ki so popularna oz. priljubljena? Ali lahko stara spremenimo v nova, bolj uporabna?

Z raziskavo želiva dokazati, da lahko stara oblačila predelamo v nova ter uporabnejša in še vedno sledimo modnim trendom. S tem pa se želiva osredotočiti na to, da tako s takšnim načinom ravnanja pripomoremo k čistejšemu okolju in hkrati še privarčujemo naš denar. Prav tako sva dobili zamisel, da bi organizirali dobrodelno akcijo, pri tem pa bi lahko podarili premajhna oblačila ali oblačila, ki jih več ne nosiva. Zanima pa naju tudi, kakšno mišljenje o trajnostni modi imajo najini vrstniki.

Ob predstavitvi rezultatov najinega raziskovalnega dela pa se nama je porodila tudi ideja o tem, kako mladostnike oz. najine vrstnike ozaveščati o izpostavljeni problematiki. Zato sva začeli snemati kratke filmčke – vloge, ki sva jih in jih bova objavljali na družbenih omrežjih.

1.1 Namen in cilj naloge

V raziskovalni nalogi želiva ugotoviti, kako nas lahko oglasi zavajajo ter ali je kvaliteta oblačila res primerna ceni. Zanima naju tudi, kako lahko iz starih oblačil naredimo nova ter bolj uporabna. Zanimala naju bi tudi kakšna dobrodelna akcija.

Rezultati raziskovalne naloge bodo uporabni predvsem za načrtovanje različnih akcij glede recikliranja oblačil.

Z najino nalogo bi radi povečali ozaveščenost o tem, kako izdelava tekstila onesnažuje okolje ter spodbudili k razmisleku o reciklaži oblačil.

Hkrati bi si želeli vzpodbuditi zavedanje, da bodo za ohranitev čistega okolja potrebne spremembe glede izdelave novih oblačil ter našega ravnanja z njimi.

Cilji naloge:

- izvedba intervjuja;
- izvedba delavnice predelave oblačil;
- da najinim vrstnikom predstaviva pomen trajnostne mode (objava kratkih filmčkov na družbenih omrežjih – vlogi);
- akcija zamenjave oblačil.

1.2 Hipoteze

H1: Najine vrstnice bo zanimala predelava oblačil.

H2: Zanimanje za nakup rabljenih oblačil raste.

H3: Dekleta bodo zamenjavi oblačil bolj naklonjena kot fantje.

H4: Blagovne znamke visoke mode se vedno bolj trudijo upoštevati načela trajnostne mode.

1.3 Predpostavke in omejitve

Pri izdelavi raziskovalne naloge sva se omejili na analizo pojma trajnostne mode. Ni naju zanimala samo moda, ampak tudi kako lahko pripomoreva k varstvu okolja.

Spraševali sva se, kaj vse sodi pod pomen trajnostne mode, kaj lahko kot posameznici sami prispevava k varovanju okolja v povezavi z modo. Že pri iskanju literature sva naleteli na ovire, saj je veliko strokovne literature zapisane v tujem jeziku, razna diplomska in magistrska dela pa so zelo obširna in strokovno zasnovana.

2. MODA

Móda (latinsko *modus* – način, pravilo, mera, meja) pomeni način življenja v določenem času in prostoru. Obvladuje področje navad, oblikovanje prostora, poslušanje določene glasbe, obiske določenih prireditev ... Moda je nenehno spreminjanje oblike oblačil v duhu in okusu časa, kateremu pripada. Izraz so prvi uporabili Francozi v 17. stoletju (*kavalir à la mode*).

V ožjem pomenu pa pomeni moda zadnje modne smernice in najnovejši način oblačenja. Moda kot kulturni fenomen sodobnega časa je postala sestavni del življenjskega sloga ljudi. Na njo vplivajo številni dejavniki, od družbenih pojavov, popularne kulture, medijev, svetovne politike, do razvoja v znanosti, tehnologiji in umetnosti (Wikipedia, 2021).

Pojem moda izhaja iz besede *moderna* in že od starega Egipta dalje predstavlja duh časa. Na modo vpliva želja po novostih in spremembah. Prestižna miselnost in težnja po uveljavljanju sta gonilni sili pri kupovanju novih proizvodov. Poleg tega modno oblačenje ustvarja iluzijo, da človeku omogoča doseči drugačen videz: pri mladih je pogosto izraz želje, da bi izgledali odrasli, nasprotno pa odraslim navadno daje občutek, da izgledajo mlajši, kot so v resnici. Z modnim oblačenjem želimo doseči estetski videz (Haupt, 1994).

Vzrok ekonomskega uspeha mode je težnja po posnemanju. Le kdo bi ne rad bil moderen? Modo je treba obravnavati celostno, nikakor ne omejeno le na oblačila. Prav tako pomembni so postava, pričeska in obraz, pa tudi modni dodatki, od nakita do rokavic in klobuka (Haupt, 1994).

2.1 Razvoj oblačil

Obleka je, kar nosimo na sebi, kar si oblečemo. Običajno je obleka narejena iz blaga, usnja ali iz umetnega materiala. V širšem pomenu besede sodijo sem tudi obuvala, pokrivala in rokavice. Namen oblačil je, da nas zaščitijo pred mrazom, pripeko in drugimi negativnimi vplivi oklice (Wikipedia, 2019).

Človeku je zunanji videz že v preteklosti veliko pomenil. Z oblačili so ljudje izražali sebe, skupnost in čas, v katerem živijo. Najprej so bila oblačila zelo preprosta, vendar so kmalu začela pridobivati na dekorativnem pomenu. Skozi celotno zgodovino lahko spremljamo, kako se je oblačenje spreminjalo v estetskem, funkcionalnem in simboličnem smislu.

Oblačila so se skozi stoletja spreminjala. Obleke starih Grkov so bili kosi blaga, nabrani okrog telesa. V 14. stoletju so bile evropske obleke krojene tako, da so se prilegale telesu. V 16. stoletju so bili ženski životci utrjeni z ribjo kostjo. Tesno podlaganje s kostjo je bilo v modi vse do konca 19. stoletja. V dvajsetih letih prejšnjega stoletja pa je prišlo do nenadne spremembe: krila so bila prvikrat kratka (Trošt, 2011).

Kratek pregled zgodovine oblačil:

PRAZGODOVINA

O prvih oblačilih pričajo že arheološke najdbe in stenske slikarije. Prva oblačila so bila narejena iz prepletenega ločja, trav in živalskih kož. Sčasoma so se kožam naučili odstraniti dlako in nastalo je usnje. Oblačila so sešili s koščnimi iglami ali posukanimi žilami. V poznejšem obdobju sta se pojavila lan (okrog leta 8000 pr. n. št.) in volna. Tako so začeli na primitivnih statvah tkati in dodajali vzorce (Trošt, 2011).

STARI VEK

- Egipčani (3000–500 pr. n. št.)

Proizvodnja tekstilnih materialov je v starem Egiptu zelo napredovala, saj so poznali že volnene, bombažne in svilene tkanine najboljših kakovosti. Tkanino so pričeli barvati, oblačila so bila praktična. Prav tako pa so že začeli uporabljati nakit in obutev (Trošt, 2011).

- Asirci in Babilonci (2000–500 pr. n. št.)

Asirska in babilonska oblačila so bila na visoki razvojni stopnji. Že zelo zgodaj so barvali bombaž in na njem risali različne vzorce. Na noge so obuvali sandale iz jermencev ali visoke gležnarje iz mehkega usnja (Trošt, 2011).

- Severna Evropa (1600 let pr. n. št.)

Oblačila so bila narejena iz mešanice jelenove dlake in volnenih vlaken, kar je ustvarilo zelo debelo toplo blago, pogosto pobarvano rumeno, zeleno ali rjavo (Trošt, 2011).

- Keltska oblačila (600 pr. n. št. do 100 n. št.)

Keltska obleka je najbolj podobna grškim oblačilom, le tkanine so bile bolj barvite, grobe in težje (Trošt, 2011).

- Perzijci (6. st. pr. n. št.)

V 6. st. pr. n. št. so Perzijci vpadli v Evropo in s svojo razvitejšo vzhodno kulturo vplivali na evropsko kulturo oblačenja. Značilna so bila njihova anatomske oblikovana oblačila in

orientalsko-geometrijski vzorci. Značilni za perzijsko obutev so bili usnjeni gležnarji ali škornji s kljukasto oblikovano konico (Trošt, 2011).

- Grki (1600–100 pr. n. št.)

Osnovo grškega oblačenja so sestavljala preprosta oblačila štirikotnih oblik: hiton (moško in žensko platneno oblačilo), hlamida (volneno kvadratno ogrinjalo) in peplos (žensko oblačilo, speto s sponkami). V vseh svojih obdobjih so Grki najpogosteje uporabljali oblačila bele barve. Grki so v glavnem hodili bosi, nosili pa so tudi preproste sandale z jermeni, s plutovinastim ali z lesenim podplatom, imenovane krepide, in usnjene škornje (Trošt, 2011).

- Rimljani (400 pr. n. št.–500 n. št.)

Osnovno oblačilo obeh spolov je sestavljala tunika, ki so jo nosili preko lanenega, v pasu prevezanega predpasnika. Preko tunike so nosili različne oblike ogrinjal. Značilno vrhnje oblačilo dostojanstvenikov je bila obsežna toga polkrožne oblike. Poleg oblačil so tudi obuvala odražala statusni položaj posameznika. Najbolj razširjena obutev so bili sandali z jermeni, nosili pa so tudi natikače in usnjene škornje. Sandali so bila vsakdanja obutev, zaprta obuvala pa so uporabljali samo ob svečanih priložnostih (Trošt, 2011).

SREDNJI VEK

- Romanika (800–1200)

Viden je bil velik vpliv antičnega časa. Revnejši ljudje so ohranili tunike, vendar so jim prišili rokave. Na osnovi romanskih oblačil so se kasneje razvila srednjeveška oblačila. Usnjena obutev je bila visoko zaprta in spredaj oblikovana v konico. Z začetki obrtništva v 11. stoletju se je začelo razvijati tudi poklicno krojaštvo in čevljarstvo. Oblačila so postajala vedno ožja in zahtevnejših krojev (Trošt, 2011).

- Gotika (1200–1500)

Za obdobje gotike so značilna ozka oblačila z izrazito poudarjeno vzdolžno linijo, dolge vlečke, visoki rogljati in stožčasti klobuki. Zaradi udobnosti nošenja so začeli vedno tesnejša oblačila na pregibnih delih prerezovati, tako da se je skozi razpoke videlo kontrastno spodnje oblačilo. Obutev so še vedno kljunasto oblikovali (Trošt, 2011).

NOVI VEK

- Renesansa (1500–1640)

Renesančna oblačila so poudarjala osebnost, telesno moč, lepoto in bogastvo. Med ženskimi oblačili so bili pogosti predvsem nabrano krilo, korzet in srajca s čipkami. Nova linija renesanse se je odrazila tudi v širini obuval, ki so postajala širša (Trošt, 2011).

- Barok in rokoko (1640–1720)

V tem obdobju so bili priljubljeni težki materiali – žamet, svileni taft, saten in brokat. Oblačila so postajala bolj sproščena in udobnejša. Razkošna oblačila so bogato krasili z dragocenimi čipkami, rozetami, s trakovi, z zlatimi vezeninami ipd. Najpogostejša obutev so bili oglati gležnarji z okrasno zaponko in visoko peto v drugi barvi. Rdeče pete so bile znak plemenitega stanu. V obdobju rokokoja so okraševanje stopnjevali do skrajnosti. Običajna moška obutev so bili čevlji z oglato konico, okrasno zaponko in nižjo peto. Ženske čevlje z visoko peto so bogato okraševali in izumetničili (Trošt, 2011).

- Klasicizem (1785–1815)

Obdobje klasicizma odlikujeta preprostost in eleganca. Oblačila so postala enostavnejša, udobnejša, bolj praktična in so zajemala širši sloj ljudi. Meščanski način oblačenja brez pretiranega okraševanja je začelo povzemati tudi plemstvo. Pojavile so se prve trgovine s konfekcijskimi oblačili. Ženske čevlje so nadomestili z nizkimi copati ali s sandali z jermeni po antičnem vzoru. Tudi moški so nosili nizke čevlje brez pet, ki so jih zavezovali s pentljami (Trošt, 2011).

SODOBNOST

- Obdobje 19. in 20. stoletja

Najprej so se nosile prozorne srajce in tunike, pas pa je bil dvignjen tik pod prsi. Spet so se pojavila krila, imenovana krinoline. Po prvi svetovni vojni so bile značilne srajce in predvsem oblačila manj strogih oblik. Krila so se še vedno krajšala. Pojavljala pa so se tudi oblačila, ki so jih lahko nosile tako ženske kot moški (Trošt, 2011).

- Sedanjost

Dandanes smo ljudje veliko bolj svobodomiselni in ne sledimo samo eni določeni modni smernici. Ni več določenih zapovedi, kako se smemo oblačiti (z izjemo določenih verskih skupin, ki jim to narekuje veroizpoved). Pravzaprav ima vsak posameznik izdelan svoj določeni slog, ki mu najbolj ustreza (Trošt, 2011).

Slika 1: Zgodovinski pregled oblačil (Vir: Pinterest)

Elizabeth Wilson (2003) v svojem zgodovinskem pregledu oblačil pravi, da so bila oblačila v preteklosti zelo draga, v srednjeveški družbi so simbolizirala predvsem bogastvo. Nekoč so večino oblačil izdelale ženske doma. Izdelovale so predvsem enostavna oblačila, ki so jih nosili več časa. Oblačila so se prenašala med generacijami.

2.2 Tekstilna industrija

Ob koncu 18. stoletja sta bila ključna dva dogodka, ki sta vplivala in spremenila proizvodnjo in porabo oblačil:

1. Demokracija je odpravila socialno hierarhijo in razrede, ki urejajo potrošnjo, zato so se ljudje lahko kmalu začeli oblačiti po svojih željah.
2. Odprtje prvih tovarn leta 1810 in množična proizvodnja sta dosegla, da so bila oblačila in dodatki, ki so bili prej na voljo le višjemu sloju, zdaj dostopni večini (Wilson, 2003).

V zadnjih dveh desetletjih spremembe v modni industriji niso pohvale vredne, saj se je proizvodnja oblačil podvojila, ker ljudje, ne le da več nakupujemo, pač pa tudi prej zavržemo kupljene kose oblačil.

Naravnost grozljiv pa je podatek, da na koncu več kot 85 odstotkov vsega tekstila pristane na odlagališčih. Množična proizvodnja oblačil je zaskrbljujoča tudi zaradi nenehnega pranja.

2.3 Moda in mladi danes

Obleka, obutev, nakit in danes tudi maske so elementi mode, saj izražajo družbene funkcije, družbene vloge in estetske vrednosti. Včasih so se mladi oblačili drugače, saj se oblačila in stili iz leta v leto spreminjajo.

Čeprav nas moda spremlja na vseh področjih, je najtesneje povezana z oblačenjem in razvojem novih znamk.

V današnjem času imajo mladi osrednjo vlogo, saj so vseskozi v iskanju lastne identitete, ki jo izražajo skozi modo in način oblačenja. Največja skrb mladih je biti vedno na tekočem z novostmi. Dovzetni so za vse posebnosti. Ravno zaradi močno izražene želje po novostih so mladi največja tarča oglaševalcev (Smolej, 2004).

Urška Smolej (2004) v svojem diplomskem delu ugotavlja, da mladi med 16. in 25. letom najraje nakupujejo oblačila (66 %).

Misliva, da je mladim v večini danes pomembno, kako izgledajo. Želiva si, da bi vseeno to počeli na bolj trajnosten način, in sicer da bi se na primer izvajale kakšne delavnice za predelovanje oblačil iz starih ter neuporabnih v nova bolj uporabna oblačila.

3. TRAJNOSTNA MODA

Mojca Šaver (2021) na svojem blogu povzema, kaj zajema koncept trajnostne mode. Pravi, da z izrazom trajnostna moda označujemo oblačila, ki predstavljajo nasprotje t. i. hitri modi: torej zelo ugodnim, vedno znova novim in trendi kolekcijam oblačila, običajno izdelanih iz manj kakovostnih materialov. S pojmom trajnostna moda torej označujemo izdelke, ki zajemajo naslednje lastnosti:

- Uporaba ekoloških materialov

Z izrazom trajnostna moda lahko označujemo le oblačila izdelana iz surovin, ki spoštujejo okolje. To pomeni, da proizvajalci ne uporabljajo kemičnih ali sintetičnih materialov in se odločajo za naravna vlakna, tkanine in barvila.

- Izdelano tako, da traja

Trajnostna moda je zasnovana tako, da lahko oblačila uporabljamo dalj časa. Oblačilo zavržemo šele, ko ni več uporabno, in ne ko ni več moderno. Tako drastično vplivamo na zmanjšanje količine odpadkov.

- Višja kakovost

Trajnostna moda je mogoča le z uporabo oblačil višje kakovosti. Vemo, da pogosto zavržemo kupe oblačil, ki smo jih kupili le zato, ker so bila »poceni«. Kar pa pomeni, da so bili uporabljeni materiali najnižje kakovosti. Samo z načeli trajnostne mode se bo možno pohvaliti, da neki pullover nosimo že 20 let.

- Lokalna proizvodnja

Z lokalno proizvodnjo zmanjšamo potrebo po daljšem prevozu in s tem obremenjevanje okolja. S kupovanjem oblačil lokalne proizvodnje pa podpremo tudi domače gospodarstvo.

- Dostojne plače

Trajnostna moda naj bi cenila človeške vire kot del svoje dodane vrednosti. Na ta način je plačilo delavcem višje, saj si proizvajalci prizadevajo za zagotovitev dostojnih plač. S tem pa delavcem omogočajo, da se v lokalnem okolju v celoti razvijejo.

Pri osredotočanju na trajnostno rabo in porabo oblačil je tako potrebno upoštevati predvsem:

- da nakupujemo manj oblačil;
- investiranje v posebna oblačila (spodbujanje čustvenega navezovanja);
- investiranje v trajnostna oblačila, ki vključujejo bolj klasičen slog in visoko kakovost;
- izbiro naravnih materialov in ekoloških znamk;

- daljši čas lastništva oblačil in njihovo pogostejšo uporabo;
- manj pogosto pranje, vzdrževanje in skrb za oblačila;
- uporabo storitev za intenzivnejšo uporabo in podaljšanje časa uporabe (npr. popravilo, nadgradnja oblačila) (Niinimäki, 2013).

3.1 Kratki vodnik: Kaj lahko storiš ti?

- Kupuj lokalno;
- izberi raje kakovost pred količino;
- kupuj znamke, ki si prizadevajo za trajnostno modo in varovanje okolja;
- izberi oblačila, izdelana na okolju prijazen način iz ekoloških materialov oz. trajnostnih tkanin (kot so lan, konoplja, svila, ramie, organski bombaž in trajnostna volna ali reciklirane tkanine);
- preveri, od kod prihaja oblačilo in kako je izdelano;
- nosi vsak kos čim dlje in šele nato kupi novega;
- oblačila, ki se jih naveličaš, podari tistim, ki jih potrebujejo;
- oblačila peri na nizkih temperaturah in ne prepegosto – tako bodo oblačila dlje ostala v dobrem stanju in tvoja poraba vode bo manjša;
- oblačila posuši na zraku namesto v sušilcu;
- uporabljaljaj ekološki prašek.

Slika 2: Trajnostna moda (Vir: Storymaps)

3.2 Vpliv na okolje

»Hitra moda je planetu naredila veliko škode, zato je čas, da spremenimo svoje navade in se začnemo oblačiti bolj trajnostno. Kupujemo oblačila z ustreznimi certifikati. Ponovno uporabimo, podarimo, delimo, zamenjamo.« (Prijazni do okolja, b. d.).

Tekstil iz umetnih vlaken je do določene mere okolju manj škodljiv, saj za izdelavo na primer poliestrskega vlakna porabijo manj vode kot pri bombažu, pri vzdrževanju in negi pa manj energije. A največja težava teh tkanin je mikroplastika.

V zadnjih 50 letih smo priče razcvetu tekstilne industrije, ki je preko tehnološkega napredka in z odkritjem trga poceni delovne sile rodila "hitro modo" – poplavo cenovno dostopnih oblačil, s katero razveseljuje množice potrošnikov, ki si danes zlahka kupujejo več kot potrebujejo, po drugi strani pa je tekstilna industrija postala druga največja onesnaževalka okolja (Prijazni do okolja, b. d.).

Sintetična vlakna iz oblačil so eden glavnih virov mikroplastike v oceanih. Z enim samim pranjem perila lahko v vodo spustimo več kot 700.000 mikrovlaknen. Za oblačila se uporabljajo akrilna vlakna, najlon, tudi polietilen, a največ vlaken se sprosti iz akrilnih oblačil. Koliko vlaken bo s pranjem prešlo v vodo, je odvisno od kakovosti tekstila. Če so vlakna daljša in zato kakovostnejša, se tudi manj izpirajo. S pranjem oblačil se plastična vlakna sproščajo v vodo in po komunalnih vodih pridejo do čistilne naprave, kjer se v večji meri usedejo v odpadno blato, še vedno pa gre zelo velik delež iz čistilnih naprav v vodotoke (Prijazni do okolja, b. d.).

Leta 2014 je bilo v ZDA zavrženih 10,46 milijonov ton oblačil. Bombaž je rastlina, ki za svojo rast potrebuje veliko količino vode. V eni najbolj uničujočih okoljskih katastrof, ki jih je človek kadarkoli ustvaril, sta bili »udeleženi« dve reki, ki sta polnili Aralsko jezero, preusmerjeni s strani Sovjetske zveze, da bi s pomočjo njiju vzdrževali in namakali plantažo bombaža. Nerazumljiva poraba modne industrije in velika količina tkanin, ki jih vsako leto izdelujejo za oblačila, je tisto, zaradi česar je modna industrija tako uničujoča. Tovarne za proizvodnjo oblačil hitre mode so največji porabniki energije in posledično oddajalci toplogrednih plinov (Extraordinary, b. d.).

3.3 Trajnostni materiali

Spremljanje hitre potrošnje, izkoriščanje delavcev v tekstilni industriji ter negativni vpliv na ljudi in okolje je po drugi strani vzpodbudilo nekatera podjetja ter posameznike, da so pričeli iskati inovativne in trajnostne rešitve pri oblikovanju oblačil – vse od surovin, do izdelka in transportne poti. Prednost imajo ekološko certificirani, biorazgradljivi in reciklirani materiali, ki so izdelani brez okrutnosti do živali (Jogaline, b. d.).

- **Ekološki bombaž:** naravna pridelava bombaža. Vlakna so čistejša, med pobiranjem se ne poškodujejo (ročno obiranje), porabi se malo vode, uporabijo se čista semena (in ne GSO kot pri navadnem bombažu), zemlja za sajenje se menja in plevel se ne odstranjuje s kemičnimi spojinami, temveč mehansko. V fazi proizvodnje se ne uporablja kemikalij, težkih kovin ter barvil s klorom, temveč se uporablja vodna barvila. Organski bombaž je mehkejši, bolj udoben, hipoalergen in traja dlje časa. Celotna veriga pridelave je varna za kmete in okolje ter ohranja naravni ekosistem (Jogaline, b. d.).
- **Konopljinna vlakna:** preprosta in trpežna rastlina za pridelavo. Za rast potrebuje malo vode in ne potrebuje pesticidov. Odporna je na toploto, plesen, škodljivce ipd. Konopljinna tkanina je mehkejša, toplejša, bolj vodoodporna in bolj trpežna kot bombaž (Jogaline, b. d.).
- **Lan:** 100 % naravno rastlinsko vlakno z dolgo tradicijo. Pridelava rastline lana zahteva malo vode in ima nizek vpliv na okolje. Tkanina lana je biorazgradljiva in primerna za recikliranje. Vlakno je togo in neprožno, zaradi česar se blago značilno mečka in tako ustvarja unikaten videz. Oblačila iz lanu so prijetna za nošnjo, mehka na otip, a hkrati izredno trpežna. Odlična tkanina za poletne dni, saj prijetno hladi. Je anti-bakterijska in ne povzroča alergij. S pranjem postaja lan vse bolj mehek in prijeten za nošenje (Jogaline, b. d.).
- **Ananasovo usnje – Piñatex:** alternativa usnju. Gre za novo vrsto naravnega vlakna, ki je stoodstotno naravno, vegansko in trajnostno. Je tudi močno, vsestransko. Mehak in prožen material, ki diha (Preuss, 2017 v Poljak, 2021).

3.4 Primeri zelenih znamk

Modna industrija je odgovorna za visok delež emisij ogljika, porabe vode in tekstilnih odpadkov. Predvsem hitra moda ima največji vpliv na okolje, na družbeno vzdržnost, oblačila,

ustvarjena v tej panogi, so običajno slabo izdelana iz neprimernih materialov. Zapisali sva 5 blagovnih znamk, ki si prizadevajo za okoljsko in družbeno trajnost.

- Zara

Zara namerava do leta 2022 50 % svojih izdelkov vključiti v svojo ponudbo Join Life, ta linija izdelkov je izdelana z uporabo procesov in surovin, ki imajo manjši vpliv na okolje. Podjetje zdaj reciklira in ponovno uporablja vse škatle, vrečke, obešalnike in alarme. Zara si prav tako prizadeva za uporabo izključno trajnostnih tekstilij in materialov do leta 2025.

- Plant Faced Clothing

Oblačila Plant Faced Clothing so 100 % veganska blagovna znamka oblačil, zavezani so ustvarjanju trajnostnih in etičnih izdelkov. Izdelki so izdelani iz trajnostnih materialov, ki so ustvarjeni tako, da trajajo vse življenje. Plant Faced Clothing za svojo embalažo uporablja 100 % recikliran papir s črnili na vodni osnovi.

- Patagonia

Patagonia je ameriško podjetje, ki proizvaja oblačila na prostem. Blagovna znamka je v svoji najnovejši liniji oblačil uporabila 87 % recikliranega, ves uporabljeni bombaž pa je 100 % ekološko pridelan. Več kot 64.000 delavcev je del programa pravične trgovine Patagonias. Patagonia ni del industrije hitre mode, ustvarjajo brezčasne dizajne in dolgotrajne izdelke.

- Levi's

Levi's se zavzema za trajnostno obrabo denim. Znamka ustvarja izdelke, ki trajajo vse življenje; njihov najbolj priljubljen izdelek 501 Jeans je bil prvič ustvarjen pred več kot 150 leti. Znan je Levijev načrt za zmanjšanje njihove porabe vode za 80 % s tehniko Water<Less in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za 25 %.

- Adidas

Adidas povečuje svojo trajnost in uporabo recikliranih materialov. Cilj blagovne znamke je od leta 2024 uporabljati samo recikliran poliester, da bi zmanjšali njihov vpliv na okolje. Adidas si tudi prizadeva zmanjšati porabo vode v proizvodnji, 20 % porabljene energije je obnovljive, podjetje se zavzema tudi za poštene delovne prakse.

3.5 Trajnostna moda v Sloveniji

V Sloveniji se je sodeč po raziskavi modnega iskalnika GLAMI povpraševanje po trajnostni modi povečalo za 170 odstotkov v primerjavi z letom 2020, število naročil pa za 96 odstotkov (Marketing magazin, 2021).

Slovenija ni zaman imenovana za zeleno deželo, saj se k eko praksam usmerja tudi čedalje več modnih oblikovalcev, ki se zavedajo, kako zelo škodljiva za okolje je množična produkcija oblačil. Pripravili smo nabor tistih, ki so v zadnjem času k trajnostnemu pristopu prispevali največ energije in kreativnosti (Kozlevčar, 2021).

- Benedetti Life

Večkrat nagrajena oblikovalka Mateja Benedetti z lastno blagovno znamko združuje luksuz in trajnostni pristop. Zanja se namreč pomen luksuza skriva v okoljski ozaveščenosti, odgovornem potrošništvu in etičnih poslovnih pristopih, med katere spadajo predvsem proizvodni postopki, ki ne škodujejo okolju – ljudem in živalim. Ti so tudi njen največji navdih, ko govorimo o estetiki znamke Benedetti Life. Med najbolj inovativne izdelke slovenskega oblikovanja lahko z gotovostjo umestimo prav njene dovršene kose iz ananasovega 'usnja'.

- Swimsor

Je znamka, ki jo uspešno vodi Barbara Sorčič, ki je tudi dobitnica lanskoletne nagrade Elle Style Awards za trajnostni pristop, saj kroji boljši svet z okolju prijazno kopalno modo. Kopalke so izdelane iz tehnološko naprednega in recikliranega materiala Econyl, ki je izredno trpežen in zato omogoča dolgotrajno nošenje.

4. METODOLOGIJA

V teoretičnem delu sva pregledali veliko literature. Več le-te sva našli na spletu ali pa v člankih. Prevladuje literatura, ki je zapisana v angleškem jeziku. Pri iskanju literature sva imeli težave predvsem s tem, da izluščiva res bistvene podatke, saj je pojem trajnostne mode izredno širok. Zanimivo je dejstvo, da se govoru o modi in njenem vplivu na okolje v zadnjih letih posveča več časa. Pomagali pa sva si tudi z že izdelanimi raziskavami na to temo (raziskovalne naloge, magistrska dela, razni članki, ki jih je največ dostopnih na spletu). Vso literaturo, ki sva jo pri raziskavi uporabili, sva navedli v zadnjem poglavju *Viri in literatura*.

V empiričnem delu sva si zastavili več ciljev, ki sva jih želeli doseči. Zaradi epidemioloških razmer nama vsega ni uspelo izvesti. Tekom raziskave so se pojavile tudi druge ideje, kaj vse bi lahko še izvedli in vključili v raziskavo.

Uspelo nama je opraviti strukturiran intervju. Intervju sva opravili z gospo Sabino Škoda, ki je lastnica komisijske trgovine rabljenih oblačil Od Mene k Tebi na Ptujju.

Izvedli sva tudi “dekliško” delavnico predelave oblačil *Iz neuporabljenega v uporabno*. Delavnica je bila namenjena najinim vrstnicam in učenkam naše šole. Iz neuporabnih majic smo izdelovale torbice, ki jih lahko uporabimo kot uporabni modni dodatek. Na koncu smo torbe okrasile še s perlicami, z napisi in s cofki.

Po zagovoru najinega raziskovalnega dela sva se zaradi sprostitev ukrepov v zvezi z epidemijo lotili tudi izvedbe dobrodelne akcije izmenjave oblačil na naši matični šoli. V začetku meseca aprila sva najino dobrodelno akcijo predstavili v šoli. Sodelovali so učenci od 5. do 9. razreda in učitelji. V akciji sva si zamislili prostovoljno sodelovanje učencev in učiteljev. Teden dni je bilo namenjenih zbiranju oblačil. Vsak, ki je želel sodelovati, je prinesel oblačila, ki so bila v dobrem stanju in jih ne potrebuje več. Vsak, ki je oblačilo oddal, je prejel kupon za zamenjavo. Oblačil se je nabralo kar nekaj.

4.1 Intervju

Že ko sva vstopili v majhno trgovinico, sva začutili toplino, domačnost in prijaznost. Gospa Sabina naju je toplo sprejela in naju ob soku povabila na pogovor. Od Mene K Tebi je malo drugačna trgovinica, ki vas s svojo idejo in videzom popelje v neke druge, nostalgичne čase. Pohištvo v trgovini je rabljeno, gre predvsem za kose, ki so nekoč bili prisotni v domu njene babice in dedka. Pri njih lahko kupite lepa in ohranjena oblačila, obutev, modne dodatke in še kaj. Imajo pa tudi knjižnico, v kateri si lahko izposodite kakšno knjigo zase in za otroke ter si ogledate razstavo likovnih del mlade umetnice. Prav tako so pri njih dobrodošle tudi male živali.

Kako dolgo je trgovina že odprta?

Trgovina je odprta od aprila 2019, torej skoraj 3 leta.

Kaj je razlog za odprtje vaše trgovine?

Razlog, da sem odprla trgovino je ta, da se že zelo dolgo zanimam za trajnostno modo in že 30 let kupujem iz second-hand trgovin.

Kako dolgo že opravljate svoje delo in kako se vam zdi?

Opravljam ga odkar je trgovina odprta in ga zelo rada opravljam.

Ali prodajate samo rabljena oblačila?

Prodajam rabljena in nova oblačila.

Kakšno je zanimanje za nakup rabljenih oblačil v Sloveniji?

Lahko bi rekla, da se še učimo, kaj zares pomeni pomen trajnostne mode. V Sloveniji še to ni tako razvito, npr. v skandinavskih deželah imajo že prava second-hand nakupovalna središča.

Se vam zdi, da se zanimanje povečuje ali upada?

Zanimanje se vsekakor povečuje, vendar še ni tako veliko kot v tujini.

Ali lahko ljudje v vašo trgovino prinesejo oblačila, da jih potem vi prodate?

Da. Po navadi so oblačila rabljena oz. že nošena, včasih pa tudi nova.

Ali veliko ljudi prihaja sem?

Da. Definitivno se ljudje vedno bolj zavedajo pomena trajnostne mode ter kako modna industrija onesnažuje okolje.

Koliko časa dnevno preživite v trgovini?

Različno. Po navadi okrog 8 ur na dan ali več.

Ali obstajajo oblačila, katerih ni mogoče prodati? Kaj naredite s takšnimi oblačili?

Da. Včasih ljudje nimajo občutka, kaj prinesejo, vendar iz takšnih oblačil poskusim narediti nekaj uporabnega. Če pa je kos oblačila še primeren za uporabo, ga podarim humanitarnim organizacijam.

Je to samo vaša služba ali to delo z veseljem opravljate tudi kot hobi?

To delo je moja služba, prav tako pa tudi hobi.

Zakaj menite, da se je modna industrija v zadnjem času povečala?

Predvsem zato, ker imajo ljudje vedno večjo željo po dobičku.

Menite, da bi se modna industrija lahko zmanjšala? Imate kakšen predlog?

Seveda, ljudem bi bilo treba bolj predstaviti trajnostno modo, saj dosti ljudi o tem sploh ne razmišlja in ne ve, kako modna industrija škodi okolju.

Ali mislite, da bi ljudi bilo potrebno bolj ozaveščati glede onesnaževanja okolja z modno industrijo ter kako?

Da. Tako da bi bilo posnetih več dokumentarcev ter da bi učenci v šolah hodili na ekskurzije v second-hand trgovine.

Ali ceno oblačila zvišate ali prodate za isto ceno?

Cena je odvisna od znamke oblačila, vendar ceno vedno prilagodimo kakovosti izdelka.

Ali prodajate vse znamke ali samo določene?

Trudimo se prodati vse znamke, hkrati pa ne prodajamo nizkocenovnih.

4.2 Delavnica: Iz neuporabljenega v uporabno

Izvedli sva tudi delavnico, na katero sva povabili najine sošolke in sosošolke. Delavnica je bila prostovoljna. Žal udeležba ni bila množična, udeležile so se je samo tri učenke. Vsaka si je prinesla svojo majico, ki je več ne potrebuje. Iz majic smo izdelale uporabne vrečke, ki smo jih na koncu okrasile z našitki, s perlicami in z različnimi okraski. Nad vrečkami smo bile vse zelo navdušene. Idejo za izdelavo vrečk nama je dala gospa Sabina, ko sva jo intervjuvali. Nato sva si z navodili pomagali iz različnih spletnih strani, ki so navedene v zadnjem poglavju *Viri in literatura*.

Navodila, ki sva jih predstavili:

Pripomočki:

- majica s kratkimi rokavi,
- ostre škarje (šiviljske),
- kreda.

Neobvezno:

- flomastri za tekstil,
- dekoracija (perlice, cofki ...).

Slika 3: Pripomočki (Vir: Osebni arhiv)

Potek dela:

1. Odreži rokave

Slika 4: 1. korak (Vir: Osebni arhiv)

Da bo leva stran popolnoma enaka desni, svetujemo, da majico preložite na pol in izrežete oba rokava naenkrat.

2. Izreži predel vratu in označi dno torbe

S kredo načrtaj potek rezanja. Na dnu (približno 5 cm od spodnjega roba majice) s kredo zariši ravno črto, ki bo označevala dno torbe.

Slika 5: 2. korak (Vir: Osebni arhiv)

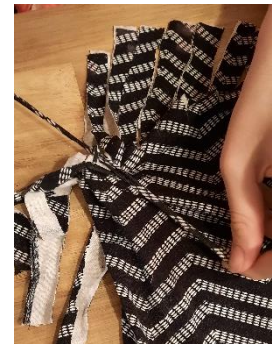
Slika 6: 3. korak (Vir: Osebni arhiv)

3. Nareži resice

S škarjami zareži resice od dna majice do črte, ki označuje dno torbe. Sprednji in zadnji sloj lahko režeš skupaj, saj se morata ujemati za naslednji korak. Resice naj bodo široke približno 1,5–2,5 cm.

4. Obrni majico in zaveži resice

Majico obrni, kot želiš. Če želiš, da bodo resice na zunanji strani, pusti majico obrnjeno na »pravo« stran. Če želiš, da bodo resice skrite na notranjo stran, obrni majico »narobe«. Vzemi prvi par resic in ga zaveži v vozel, nato zveži še dva para. Če sedaj dvigneš in pogledaš torbo, vidiš luknje med vozli. Zato vsak naslednji pramen zvežeš s prejšnjim.

Slika 7: 4. korak (Vir: Osebni arhiv)

5. Končni izdelek

Dopolni vrečko z napisi, našitki, s perlicami ipd. Napolni vrečko s svojimi stvarmi in pripravljena si na odhod po mestu, na plažo, kamorkoli ...

Slika 9: Končni izdelki (Vir: Osebni arhiv)

Slika 8: Končni izdelek 2 (Vir: Osebni arhiv)

4.3 Akcija izmenjave oblačil

Akcijo sva sprva želeli izpeljati v mesecu januarju. A zaradi poslabšanja epidemioloških razmer to ni bilo izvedljivo. Zato sva se akcije lotili takoj po prvi predstavitvi najine raziskovalne naloge.

V začetku meseca aprila sva najino dobrodelno akcijo predstavili v šoli. Sodelovali so učenci od 5. do 9. razreda in učitelji.

V akciji sva si zamislili prostovoljno sodelovanje učencev in učiteljev. Teden dni je bilo namenjenih zbiranju oblačil. Vsak, ki je želel sodelovati, je prinesel oblačila, ki so bila v dobrem stanju in jih ne potrebuje več. Vsak, ki je oblačilo oddal, je prejel kupon za zamenjavo. Oblačil se je nabralo kar nekaj.

Sedaj naju čaka delo, da vsa zbrana oblačila in dodatke pregledava, po potrebi odstraniva neustrezna (umazana, ponošena, strgana oblačila) in jih razvrstiva glede na spol in številko. Nato bova v šoli s pomočjo učiteljev pripravili »tržnico«. Učenci in učitelji, ki so prejeli kupon, bodo lahko kupon zamenjali za »novo« oblačilo oz. modni dodatek.

V kolikor bodo oblačila ostala, jih bova podarili organizacijam, ki jih potrebujejo (npr. Zveza prijateljev mladine Maribor, Rdeči križ ipd.).

4.4 Kratki filmčki – vlogi

Dandanes veliko časa preživimo na socialnih omrežjih. Živimo v dobi nenehno spremljajočih se modnih trendov in ob brskanju po spletu, družabnih omrežij ipd. zasledimo veliko reklam, ki spodbujajo prekomerno potrošnjo. Vplivneži (i. i. influencerji) dandanes promovirajo predvsem hitro modo.

Ob predstavitvi rezultatov najinega raziskovalnega dela pa se nama je porodila tudi ideja o tem, kako mladostnike oz. najine vrstnike ozaveščati o izpostavljeni problematiki. Zato sva začeli snemati kratke filmčke – vloge, ki sva jih in jih bova objavljali na najinem družbenem kanalu. Meniva, da bi tako posameznikom lahko pomagali do Zemlji prijazne modne izbire in jim nudili pomoč pri oblikovanju garderobe, polne naravnih materialov.

Spremljanje trajnostnih modnih vlogov je dobra ideja, če želite odkriti nasvete za trajnostno življenje in modo, izvedeti več o trajnostnih materialih, o okolju prijaznih blagovnih znamkah, se naučiti več o škodljivih vplivih hitre mode, a kljub temu imeti odličen smisel za stil.

Ob morebitnem zagovoru na državni ravni bova do sedaj posnete vloge tudi predstavili.

5. RAZPRAVA

O pomenu trajnostne mode bi morali začeti razmišljati vsi, še posebej mlajše generacije, ki jim je zunanji videz še posebej pomemben. Začeti bi se morali zavedati, kako tekstilna industrija vpliva na naše okolje. Predvsem bi se trajnostnega pristopa morala začeti posluževati podjetja hitre mode. Pri nakupu novih oblačil moramo tako biti pozorni predvsem na sestavo oblačila. Predvsem pa je zaželeno, da nakupe zmanjšamo in omejimo, da oblačila zamenjamo ali jih podarimo, ko jih ne potrebujemo več.

Po opravljeni raziskavi sva pregledali in analizirali hipoteze, ki sva si jih zastavili pred samo raziskavo. Na podlagi dobljenih podatkov in rezultatov sva hipoteze potrdili oz. ovrgli.

H1: Naše vrstnice bo zanimala predelava oblačil.

To hipotezo sva potrdili. Dekleta, ki so se delavnice udeležila, so bila zelo zadovoljna ter predana delu. Tudi same so prispevale kar nekaj idej, na kakšen način bi lahko še predelale neuporabna oblačila, kako bi lahko uporabile ostanke od delavnic ipd. Preživele smo zelo zabavno in poučno uro.

H2: Zanimanje za nakup rabljenih oblačil raste.

To hipotezo sva potrdili. Na podlagi opravljenega intervjuja z lastnico komisijske trgovine sva spoznali, da se vse več ljudi odloča za nakup rabljenih oblačil. Prav tako raste tudi ponudba rabljenih oblačil, kar se kaže s samim odprtjem novih le-takšnih in podobnih trgovin. Vsemu temu vsekakor pripomore večje ozaveščanje ljudi.

H3: Dekleta bodo zamenjavi oblačil bolj naklonjena kot fantje.

Dano hipotezo sva potrdili, saj se je za izmenjavo oblačil zbralo več dekliških in ženskih oblačil kakor moških in fantovskih oblačil.

Iz danega sklepa, da dekleta in ženske več časa in denarja namenijo oblačilom.

H4: Blagovne znamke visoke mode se vedno bolj trudijo upoštevati načela trajnostne mode.

To hipotezo sva potrdili, saj sva iz zbrane literature zasledili, da se blagovne znamke visoke mode vedno bolj zavedajo pomena trajnostne mode ter dejstva, da modna industrija vpliva na onesnaževanje našega okolja. Takšne so na primer znamke: Zara, Adidas. Levis ... Blagovne znamke vedno bolj uporabljajo reciklirane materiale, trajnostne materiale, kot so lan, konoplja, ekološki bombaž ipd. Vendar moramo biti pri nakupu oblačil, ki so reklamirana kot trajnostna, previdni. Skrbno moramo pogledati, kolikšen delež trajnostnih materialov vsebujejo.

6. DRUŽBENA ODGOVORNOST

Vemo, da bi morali pojem družbena odgovornost bolj poznati ter večkrat slišati zanj. Saj bi se verjetno veliko ljudi zamislilo. Dejstvo je, da lahko k manj onesnaževanju v modni industriji pripomore vsak, in sicer tako:

- kupuj lokalno;
- izberi raje kakovost pred količino;
- kupuj znamke, ki si prizadevajo za trajnostno modo in varovanje okolja;
- izbiraj naravne materiale;
- preveri, od kod prihaja oblačilo in kako je izdelano;
- oblačilo zavrzi le, ko je to zares potrebno, šele nato kupi novo;
- oblačila, ki se jih naveličaš, podari tistim, ki jih potrebujejo;
- oblačila peri na nizkih temperaturah in ne prepogosto – tako bodo oblačila dlje ostala v dobrem stanju in tvoja poraba vode bo manjša;
- oblačila posuši na zraku namesto v sušilcu;
- uporablaj ekološki prašek.

Tako kot sva izvedeli že na intervjuju, bi se o onesnaževanju v modni industriji moralo več ozaveščati, saj lahko glede tega največ storimo sami. Zavedati se moramo, da oblačila, ki jih kupimo, nekdo izdelal. Ste se kdaj vprašali, kako?

Delo v podjetju v bistvu opravlja človek, in sicer s svojo delovno silo ter tako troši umsko in fizično energijo. Ljudje imajo vedno nek cilj, zakaj počnejo kako stvar in enako je seveda v modni industriji. Ljudi po navadi, kot sva že izvedeli v intervjuju, privlači dobiček, ki ga dobijo za opravljeno delo. Vendar se ljudje včasih ne zavedajo, kaj vse naredijo le za denar, tako kot pravi najin naslov – drži, da nas moda ne bi smela stati Zemlje, in ja, res je, ne bi nas smela.

Tudi sami pred nakupom oblačila preveriva:

- kje je bilo oblačilo izdelano;
- kako je bilo izdelano;
- če je kvaliteta oblačila primerna ceni;
- če je oblačilo narejeno iz naravnih materialov;
- če se blagovna znamka oblačila zavzema za trajnostno modo.

Bolj kot bomo ozaveščeni o trajnostni modi, bolj kot bomo sprejeli ta pojem za svojega in tem bolj kot bomo pripravljene spremeniti način razmišljanja glede nakupa, menjave ali zavrženosti oblačil, bolj bomo pripomogli k ohranjanju narave in okolja. V kolikor bomo ljudje upoštevali vse prej naštetu, prej bomo opazili spremembe, kot so npr. manj oblačil na odlagališčih, čistejše okolje, manj uporabe kemičnih sredstev, kar bo vplivalo na čistejšo podtalnico in pitno vodo; če bomo kupovali lokalno, kakovostnejšo in bolj premišljeno, bo v zraku manj emisij, ki trenutno nastajajo zaradi velikega transporta oblačil.

Najina raziskovalna naloga bi lahko pripomogla k večjemu ozaveščanju ljudi na področju mode, lahko bi služila kot kratek vodnik, kako biti trajnosten, a še vseeno moden.

7. ZAKLJUČEK

Namen najine raziskovalne naloge je, da spomniva ljudi, kaj dejansko pomeni pomen trajnostne mode ter da lahko vsak prispeva k čistejšemu okolju. Ni vam potrebno zavreči oblačil, ko se jih naveličate. Ali preden oblačilo kupite pogledate, kje je bilo izdelano, kako je bilo izdelano, iz česa je oblačilo narejeno?

Ugotovili sva, kateri materiali so najbolj prijazni okolju ter katere visoko cenovne blagovne znamke si prizadevajo za okoljsko in družbeno trajnost.

V najini raziskovalni nalogi sva izvedli tudi intervju, akcijo predelave oblačil in akcijo zbiranja in izmenjavo oblačil ter tako ugotovili, da najine vrstnice še ne razumejo pomena trajnostne mode. Se pa je z akcijo zbiranja oblačil njihova ozaveščenost vsekakor izboljšala, kar naju tudi veseli.

Med samo raziskavo pa se nama je porodila tudi ideja, da bi naju zanimalo mišljenje in poznavanje trajnostne mode ter z njo povezane skrbi za okolje naših vrstnikov. Le-tega bi lahko izvedli z anketo. Dobljeni rezultati bi pokazali, v kakšni meri osnovnošolci sploh razmišljajo o povezavi med modo in varovanjem okolja ter narave.

Meniva, da je počasna oz. trajnostna moda naša prihodnost. Prehoditi pa je potrebno še dolgo pot. Ta pot zahteva ustvarjalnost in sodelovanje med oblikovalci, proizvajalci in končnimi potrošniki. Ključnega pomena pa so predvsem mlade generacije, ki so nagnjene k potrošništvu. Ker si želiva boljše prihodnosti zase in za bodoče generacije in ker si naš planet zasluži, da z njim lepše ravnamo, sva se odločili, da bo najina naloga predvsem ozaveščati uporabnike o pomenu trajnostne mode in škodljivih vplivih hitre mode. V ta namen bova uporabili predvsem socialna omrežja, ki so danes zelo razširjena, pogosto pa žal so tudi izrabljena v negativnem smislu. To bi radi spremenili.

Če bo vsak od nas napravil le majhen korak, lahko vpliva na veliko spremembo.

8. VIRI IN LITERATURA

8.1 Literarni viri

Berry, India. (2021). Top 10 Sustainable Clothing Brands. Spletni vir. Dostopno na: <https://sustainabilitymag.com/top10/top-10-sustainable-clothing-brands>.

Boggon, Cameron. (2019). How polluting is the fashion industry? Spletni vir. Dostopno na: <https://www.ekoenergy.org/how-polluting-is-the-fashion-industry/>.

Dessinger, H. (2014). How To Make A No Sew T-Shirt Tote Bag In 10 Minutes. Spletni vir. Dostopno na: <https://mommypotamus.com/no-sew-t-shirt-tote-bag-tutorial/>.

Extraordinary. (b. d.). Vpliv hitre mode na okolje. Spletni vir. Dostopno na: <https://extraordinary.si/vpliv-hitre-mode-na-okolje/>.

Haupt, Wolfgang in Šfiligoj, Zdenka. (1994). Poznavanje blaga. Ljubljana: Mohorjeva založba.

Jogaline. (b. d.). Tekstilna vlakna in materiali: Kakšna oblačila nosimo? <https://www.jogaline.si/materiali>.

Kozlevčar, Katja. (2021). Zeleno s podpisom slovenske mode: 9 trajnostnih modnih znamk. Spletni vir. Dostopno na: <https://elle.metropolitan.si/moda/zeleno-s-podpisom-slovenske-mode/>.

Marketing magazin. (2021). Trajnostna bilka upanja za modo. Spletni vir. Dostopno na: <https://www.marketingmagazin.si/vpogled/trajnostna-bilka-upanja-za-modo>.

Marko, Lucija. (2020). 10+ etičnih in trajnostnih modnih blagovnih znamk: za nakupe brez slabe vesti. Spletni vir. Dostopno na: <https://citymagazine.si/10-eticnih-in-trajnostnih-blagovnih-modnih-znamk-za-nakupe-brez-slabe-vesti/>.

Niinimäki, Kirsi. (2013). Sustainable fashion: New approaches. Helsinki: Aalto ARTS Books. Dostopno na: <https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/13769/isbn9789526055732.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Poljak, Teja. (2021). Fenomen trajnostne mode v Sloveniji. (Magistrsko delo). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede. Dostopno na: <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=149743&lang=slv>.

Prijazni do okolja. (b. d.). Poceni moda zahteva preveliko obremenitev okolja. Spletni vir. Dostopno na: <http://www.prijaznidookolja.si/poceni-moda-zahteva-preveliko-obremenitev-okolja/>.

Smolej, Urška. (2004). Moda in mladi. (Diplomsko delo). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede. Dostopno na: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Smolej-Urska.PDF>.

Šaver, Mojca. (2021). Kaj je trajnostna moda? Spletni vir. Dostopno na: <https://knof.si/blog/2021/02/19/kaj-je-trajnostna-moda/>.

Trošt, Nada. (2011). Gradivo za delavnico zgodovina: Oblačila. Spletni vir. Dostopno na: <https://lu-jesenice.net/wp-content/uploads/2012/11/oblačila-TVŽU-Benedik.pdf>.

Wikipedija. (2021). Moda. Spletni vir. Dostopno na: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Moda>.

Wikipedija. (2019). Obleka. Spletni vir. Dostopno na: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Obleka>.

Wilson, Elizabeth. (2003). Adorned in Dreams: Fashion and Modernity. London: I. B. Tauris. Pridobljeno s: <https://www.scribd.com/document/517001658/Elizabeth-Wilson-Adorned-in-Dreams-Fashion-and-Modernity-2003>.

8.2 Slikovno gradivo

Slika 1: Spletni vir. Dostopno na: <https://www.pinterest.com/pin/3166662228654170/>, 20. 12. 2021.

Slika 2: Spletni vir. Dostopno na: <https://www.localtalknews.com/guide-to-sustainable-fashion/>, 20. 12. 2021.

Slika 3–Slika 9: Slike iz delavnice (osebni arhiv avtorja).

9. PRILOGA

9.1 Vabilo na delavnico

Pozdravljene,

vabiva vas, da se nama pridružite 1. uro v četrtek (24. 2. 2022) ter nama tako pomagate pri izdelavi raziskovalne naloge na temo trajnostne mode. Želiva vam pokazati, da lahko oblačila, ki jih ne potrebujemo več, predelamo v različne izdelke. Tudi same boste imele možnost predelati oblačilo.

Potrebujete:

- majico z dolgimi ali s kratkimi rokavi;
- škarje;
- dekoracijo (npr. perlice, našitki ...).

Veseli bova, če se odločite, da pridete. Zberemo se pred šolo, in sicer ob 8.25.

Lep pozdrav, učenki Eva in Naja